

DUŠEVNÍ ZDRAVÍ JE DÍRA NA TRHU

Počty lidí s psychickými onemocněními dlouhodobě rostou. Osvěta a prevence v oblasti duševního zdraví se tak z opomíjeného tématu stává atraktivní oblastí pro filantropy.

Text: Michaela Kreuterová / Foto: archiv

Pandemie onemocnění covid-19, řádění tornáda na Moravě, růst cen energií, inflace, válka na Ukrajině, uprchlická krize, nejistota na finančních trzích, alarmující prognózy dopadů klimatických změn, spalující horko a požáry v Evropě nebo Českém Švýcarsku. Pokud se vám při čtení tohoto výčtu udělalo úzko, není se čemu divit. V posledních více než dvou letech jsme si prošli tolika krizovými momenty a událostmi, že určitou formu psychického tlaku nebo duševní nepohody pocítil každý z nás.

Světová zdravotnická organizace odhaduje, že více než 25 procent dospělých za svůj život projde duševní nemocí a přibližně 20 procent dětí čelí potížím v oblasti duševního zdraví. Navíc se minimálně 70 procent problémů v oblasti duševního zdraví poprvé projeví v dětství nebo dospívání.

V Česku podle expertů až tři miliony lidí ročně pocítí příznaky duševního onemocnění, přitom odbornou pomoc vyhledá jen malá část z nich. Mezi hlavní důvody patří podeceňování prvních příznaků, malá dostupnost ambulantní péče, ale i stigmatizace duševních nemocí. Toto téma bylo ještě před pár lety ve společnosti tabu. Až zvýšený výskyt úzkosti a depresí u dospělých i dětí během pandemie koronaviru upozornil na to, že

ve společnosti potřebujeme o duševním zdraví i o péči o psychiku otevřeně mluvit.

Dárci tápou

Mezi filantropy však duševní zdraví dlouhodobě nepatří mezi hlavní témata podpory. Podle dat organizace Candid představovaly dary na duševní zdraví v letech 2015–2018 pouze 1,3 procenta z celkových darů v rámci nadačního sektoru v USA. Přesná data v Česku bohužel nemáme k dispozici, ale podle našich odhadů byla výše podpory u nás ještě nižší. Důvodů, proč zatím filantropové nevěnovali oblasti duševního zdraví tolik pozornosti, je více.

Jak ukazuje studie Funding the Future of Mental Health organizací Arabella Advisors, United for Global Mental Health a Natasha Müller Impact, donoři často dostatečně nerozumějí potřebám lidí s duševním onemocněním a myslí si, že jejich potřeby by měl řešit stát. Svou roli hrají i negativní postoje vůči lidem s psychickými problémy nebo nízká důvěra mezi dárci a organizacemi, které jsou příjemci darů. Podpora tématu duševního zdraví navíc bývá často rozdrobená, což ve výsledku efektivitu pomoci snižuje.

I proto jsme se letos v rámci osvětových aktivit Nadačního fondu Via Clarita

rozhodli na tuto důležitou oblast zaměřit. Pro filantropy je totiž podpora duševního zdraví velkou příležitostí. V Česku probíhá už od roku 2013 reforma péče o duševní zdraví, jejímž cílem je větší dostupnost ambulantní péče, ale také osvěta směrem k široké veřejnosti. Možností, jak mohou soukromí donoři snahu státu vhodně doplnit, je několik.

Může jít o podporu organizací, které se na oblast duševního zdraví zaměřují. Další možností je přispět k destigmatizaci psychických onemocnění podporou lepší informovanosti (třeba v médiích). Pomoc je možné nasměrovat ke zranitelným skupinám, mezi které patří děti, mladí lidé a jejich rodiny, ale také osoby ve vězení, lidé bez domova nebo komunita LGBTQ+. Filantropové mohou pomoci také s navyšováním kapacit současného systému a financovat rizikovější inovativní přístupy nebo projekty (podpora výzkumu nebo vývoj nových technologií). Odborníci dále filantropům doporučují podpořit výstavby sociálního bydlení pro dlouhodobě hospitalizované psychiatrické pacienty nebo pomoci se zpřístupňováním terapeutické péče všem, kteří ji potřebují. To vše může přinést výsledky v krátkodobém horizontu, ale současně může napomoci systémovým změnám a zlepšení péče o duševní zdraví u nás.

Bílá místa v systému

Je povzbudivé, že v Česku můžeme sledovat konkrétní příklady filantropických aktivit v oblasti duševního zdraví. Dlouhodobě se tomu věnuje Nadace RSJ (mezi zakladatele patří úspěšní investoři a filantropové Libor Winkler nebo Václav Dejčmar). Aktivní v této oblasti je také Nadace Blízkosobě podnikatele Martina Vohánky, která se zaměřuje na podporu vzdělávání a dostupnost psychosociální pomoci.

Obě zmíněné nadace například podporují organizaci Nevypust' duši, pomáhající na školách i ve firmách s osvětou a prevencí. K její podpoře se přidal i T-Mobile, který téma duševního zdraví zařadil mezi strategické priority v oblasti udržitelnosti a ESG. Letos tato neziskovka například plánuje uspořádat 160 vzdělávacích workshopů pro studenty středních škol.

Neměli bychom však podléhat přehnaným očekáváním, že filantropky a filantropové vyřeší všechny problémy nebo vyplní bílá místa v systému. Jejich vstup je cenný a mnohdy důležitý v nastartování nebo urychlení potřebných změn, ale na zdárném řešení se musí podílet všichni společně – státní, neziskový i občanský sektor. Důležité je, že se téma osvěty a prevence v oblasti duševního zdraví konečně stává prioritou jak pro stát, tak i pro filantropický sektor. Doufejme, že se péče o naši duši stane v budoucnu běžnou součástí našeho života. ●



Michaela Kreuterová působí jako senior advisor v Nadačním fondu Via Clarita, který poskytuje filantropické poradenství individuálním i firemním donorům. Via Clarita se věnuje také osvětovým aktivitám a podporuje rozvoj promyšlené dobročinnosti.

Nadace RSJ

Dlouhodobě podporují organizace věnující se duševnímu zdraví dětí a mládeže (Národní ústav duševního zdraví nebo Nevypust' duši). V letošním roce reagovali na válku na Ukrajině podporou organizací pomáhajících lidem prchajícím před válkou. Podpořili například Alivio centrum, zajišťující zaměstnávání ukrajinských psychologek, nebo AMIGA Agency for Migration and Adaption.

Nadace Blízkosobě

Podporují preventivní programy i organizace věnující se péči o lidi trpící duševními onemocněními. Jde například o Národní ústav pro autismus, pečující o lidi s poruchou autistického spektra a jejich rodiny. V reakci na příchod uprchlíků z Ukrajiny do Česka nadace podpořila psychoterapeutickou a psychiatrickou pomoc prostřednictvím NÚDZ.

Nadace pojišť'ovny Kooperativa

Podporují organizace zaměřující se na prevenci v oblasti duševního zdraví u dětí, mladých lidí nebo matek. Spolupracují s NÚDZ nebo Nevypust' duši.



Významní nadační hráči podporující péči o duševní zdraví

(Pozn.: Nejedná se o kompletní přehled nadací a nadačních fondů, které se tématu duševního zdraví věnují.)

Nadační fond Abakus

Podporují mj. Centrum Locika, pomáhající dětem, které zažívají domácí násilí v rodině.

Nadační fond rodiny Orlických

Podporují organizaci Nevypust' duši, věnující se mimo jiné prevenci na základních a středních školách nebo ve firmách.

Nadace ČEZ

Podporují různé organizace, které se věnují všem věkovým skupinám, třeba Fokus Praha.

Nadace 3WFoundation

Podporují organizaci Mezinárodní vězeňské společnosti, která pomáhá lidem ve výkonu trestu a krátce po propuštění s návratem do normálního života.

Nadace Sirius

Podporuje organizace a projekty věnující se dětem ohroženým nebo trpícím psychickými potížemi. Mezi nimi i portál Šance dětem.

Nadace PPF

Podpořili vznik aplikace a služby Nepanikař, pomáhající lidem s psychickými problémy.

Nadace J & T

Podporují organizace věnující se dětem, mimo jiné i těm, které vyrůstají v ústavní péči.

Nadace České spořitelny

Podporují organizace a projekty, které pomáhají například dětem a rodinám ohroženým domácím násilím, chudobou a sociálním vyloučením. Mezi podpořenými organizacemi je mj. Centrum Locika.